ואלו נדרים פרק אחד עשר נדרים

אמר רבא הכא מעניניה דקרא והכא מעניניה דקרא ר׳ יהודה סבר גבי רוצח כתיב [א]ואשר יבא את רעהו ביער כל דבר מיעל ליער וסומא נמי בר מיעל ליער הוא ואי אמרת בלא ראות לרבות את הסומא מיער נפקא ליה אלא שמע מינה בלא ראות פרט לסומא רבי מאיר סבר כתיב בבלי דעת כל דבר מידע וסומא לאו בר מידע הוא ואי אמרת בלא ראות פרט לסומא מבלי דעת נפקא ליה אלא שמע מינה בלא ראות לרבות את הסומא: **מתני׳** [א]המדיר הנאה [ב]מחתנו והוא רוצה לתת לבתו מעות אומר לה הרי המעות האלו נתונין לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת בפיך: **גמ׳** אמר רב לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת בפיך אבל אמר מה שתרצי עשי קנה יתהון בעל ושמואל אומר [ג]אפילו אמר מה שתרצי עשי לא קנה יתהון בעל מתקיף לה רבי זירא כמאן

רש״י

כדכתיב ואשר יבא את רעהו ביער דהוה ידיע ליה (אבל) סומא אע״פ שלא ראהו שם הוא על ידי שמיעה ידע שהוא לשם וניחא דמייב גלות להכי איצטריך קרא בלא ראות פרט לסומא דאינו חייב גלות: ב)**רבי מאיר אומר בלא ראות לרבות את הסומא.** שגולה דהא אינו רואה והיינו דאיצטריך קרא לרבויי מי שהוא בלא ראות (א) בלא ראיית העין דלא אמר מקלת ידיעה בכלל ידיעה וניחא דהואיל ומקלת ידיעה לאו בכלל ידיעה לא יהא גולה להכי איצטריך לן ריבויא דקרא לחייבו גלות וקשיא דר״מ אדר״מ דבמתני׳ קאמר רבי מאיר מקלת ידיעה בכלל ידיעה ולא יפר והכא קאמר לה לא אמרינן מקלת ידיעה בכלל ידיעה: **אמר רבא לא קשיא הכא מעניניה דקרא.** גבי רוצח לאו במקלת ידיעה (ב) בכלל ידיעה פליגי אלא מדיוקא דקרא דדייק הכי: **רבי יהודה סבר כל דבר מיעל ליער הוא.** כל מי שיכול ליכנס ליער גולה ואפי׳ סומא במשמע ואתא בלא ראות דלא איצטריך דכי היכי דמתרבי מבלא ראות מתרבי נמי מיער והוי רבוי אחר רבוי ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט ובלא ראות ממעט לסומא: **כל דבר מידע הוא.** כלומר כל שיש לו ידיעה כשזורק אבן להיכן טפלת וסומא לאו בר מידע הוא: **ואי אמרת בלא ראות פרט לסומא.** דאינו גולה הוי מיעוט אחר מיעוט מבלי דעת ובלא ראות ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ואתא בלא ראות ומרבה סומא: **גמ׳ לא שנו.** דיכול ליתן לה אע״ג (ג) דהוא מודר הנאה ממנו אלא דאמר לה בענין זה אין לך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת לתוך פיך דכיון דאמר לה הכי לא קנה בעל ויכול ליהנות מהן דמשל אשתו הוא אוכל: **אבל אמר לה מה שתרצי עשי בהן.** אע״ג דאמר לה שאין לבעליך רשות בהן דמי כמי שקנה הבעל מיד האב דיד אשה כיד בעלה וכמי שנתן לחתנו דמי שהרי הרשה לה בהן לעשות מהם כל דבר ואסור הבעל בהן: **ושמואל [אומר אפילו] אמר לה מה שתרצי כו׳.** קסבר לא אמרינן יד אשה כיד בעלה:

כמאן

ר״ן

אדרבה אתי שפיר דהכא והתם סבירא ליה דמקלת ידיעה לאו ככל ידיעה אבל לרבי מאיר אדרבי מאיר קשיא דהא ברישא מודה ר״מ דיפר ביום שלאחריו אע״ג דאיכא מקלת ידיעה דהיינו שיודע שיש נדרים אלמא מקלת ידיעה לאו ככל ידיעה דמאי דאמר בסיפא לא יפר היינו משום דכיון שיודע שיש מפירין ידיעה גמורה חשיבא ליה אבל היכא דליכא אלא מקלת ידיעה כרישא לאו כידיעה חשיבא ליה והכא אמר לרבות את הסומא אלמא חשיבא ליה מקלת ידיעה ככל ידיעה. וקשה לי מאי קושיא שאני הכא דקראי דייקי הכי ולי תימא הכי פריך נגמר מינה א״כ מאי קא משני רבא הכא מעניינא דקרא וכ״ל דסבירא לן דלאו מקרא דייקי הכי ר׳ יהודה ור״מ דקרא משמע הכי ומשמע הכי אלא מר אמר סבריה ומר אמר סבריה וכל חד מסמיך ליה אקרא באסמכתא בעלמא ומש״ה פריך מינה ומשני רבא דלאו כדקס״ד דבסברא בעלמא תלו אלא הכא מעניינא דקרא וליכא למימר נגמר מיניה דנדרים ורוצח לא שייכי כלל. ול״נ הכא מעניינא דקרא והכא מעניינא דקרא דליתיה בעיקר נסחי ולאמן דגרים ליה מעיקרא פרכינן נגמר מינה ומשני דהתם דייקי קראי הכי והכא דייקי איפכא: **הכא מעניינא דקרא.** לעולם לית ליה לרבי מאיר מקלת ידיעה ככל ידיעה ושאני הכא גבי סומא שהרג בשוגג דרבייה קרא בלא ראות פרט לסומא דמשמע שאינו רואה כאן אבל רואה במקום אחר: **וסומא לאו בר מידע הוא.** שאינו יכול לידע ולכוין מקום חבירו ממש ואי אמרת בלא ראות פרט לסומא מבלי דעת נפקא ליה הילכך הוה ליה מיעוט אחר מיעוט ואינו אלא לרבות. והך סוגיא מיחלפא התם בפרק ואלו הן הגולין[א]: **מתני׳ הנודר הנאה מחתנו והוא רוצה לתת מעות לבתו.** הא דתני מעות משום דאי יהיב לה מזונות אין צריך לומר לה כלום לפי שאין לבעל זכייה בהן והיינו דתנן בפרק אין בין המודר (לעיל דף לח.) וזן את אשתו ולא הצריכוהו לומר ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן משום דכיון דליתיה זנה במקום הבעל לית ליה לבעל שום זכות באותן מזונות שהרי אפי׳ נתן לה הבעל מזונות הקצובין לה ולמאמה והותירה אין לו לבעל באותו מותר כלום וכדאמר בפרק מי שאמר הריני נזיר (נזיר דף כד:) °בדקמאלה מעיסתה כל שכן בשזנה אחר שאין לו לבעל שום זכות באותן המזונות הקצובין לה משום הכי תני והוא רוצה לתת לבתו מעות שיהו מצויין להוציא אותן בחפציה וכלי ה״נ יש לו לבעל זכות בהן וכדאיתא בפ׳ חזקת הבתים° דאמרינן התם ילקח בהם קרקע והבעל אוכל פירות נמצא זה נהנה מחמיו שהדירו הנאה לפיכך צריך שיאמר לה הרי המעות האלו נתונים לך במתנה ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נותנת לפיך. ודוקא דאמר לה הני תרי לישני אבל אמר אין לבעליך רשות בהן בלחוד לא מהני דמתני׳ רבי מאיר היא דאמר יד אשה כיד בעלה כדמוקי לה בגמרא. וכי תימא אם כן כי אמר לה נמי אלא מה שאת נותנת לפיך אמאי מהני היינו טעמא משום דכיון שאין אשה זוכה בנכסים כלל עד שתתן אותם לתוך פיה הרי באותה שעה אין הבעל יכול לזכות בהן ולפי זה דוקא כי אמר לה מה שאת נותנת לפיך אבל אי אמר לה אלא מה שאת מתכסה וכיוצא בו לא מהני וקני יתהון בעל. ואיכא מ״ד דהוא הדין בשיחדן לה לאיזה דבר שיהיה דלא קנה יתהון בעל כיון שאף לה לא הקנה לגמרי אלא לאותו דבר בלבד: **גמ׳ לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נותנת לפיך.** כלומר כלישנא דמתני׳ דאמר לה תרתי על מנת שאין לבעליך רשות בהן אלא מה שאת נושאת ונותנת לפיך בכי האי גוונא בלחוד הוא דלא קנה יתהון בעל משום שמה שאמר עשי לא מהני

טפי

מסורת הש״ס

א) [נ״ל לחתנו וע׳ תוי״ט ומלאכי בתוס׳ קדושין כג: ד״ה ורבי אלעזר וכו׳ העתיקו משנה זו מה״ל המדיר חתנו הנאה ממנו והוא רוצה וכו׳], ב) [שייך לדף פו:], ג) ב״ב דף נא: וע״ש תוס׳ ד״ה במתנה.

◆

תורה אור השלם

1. וַאֲשֶׁר יָבֹא אֶת רֵעֵהוּ בַיַּעַר לַחְטֹב עֵצִים וְנִדְּחָה יָדוֹ בַגַּרְזֶן לִכְרֹת הָעֵץ וְנָשַׁל הַבַּרְזֶל מִן הָעֵץ וּמָצָא אֶת רֵעֵהוּ וָמֵת הוּא יָנוּס אֶל אַחַת הֶעָרִים הָאֵלֶּה וָחָי: דברים יט ה

◆

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה ר״מ וכו׳ לרבויי מי שהוא בלא ראות העין דלא אמר מקלת ידיעה לאו בכלל ידיעה וניחא וכו׳ לאו בכלל ידיעה לא יהא גולה וכו׳ מקלת ידיעה בכלל ידיעה ולא יפר וכו׳ בכלל ידיעה כצ״ל ותיבות בלא ראות נמחק והד״א: (ב) ד״ה אמר רבא וכו׳ בכלל ידיעה פליגי אלא בדוקיא דקרא: (ג) ד״ה לא שנו וכו׳ אע״ג דחתנו מודר הנאה:

◆

גליון הש״ס

בהר״ן ד״ה הנודר וכו׳ בדקמצה מעיסתה. ועיין בתוס׳ שם:

◆

הגהות מהר״ב רנשבורג

א] בהר״ן ד״ה וסומא כו׳ והך סוגיא מיחלפא התם בפרק ואלו הן הגולין. נ״ב עי׳ ספר חמשה שיטות בחדושי ריטב״א למכות ט׳ ע״ב ותמצא סוגית הר״ן כמ״ש דהך סוגיא מהמתחלפות היא:

◆

פירוש הרא״ש

ומשני הכא מעניניה דקרא כו׳. כלומר לעולם ר״מ אזיל בתר משמעותיה דקרא ואי לא כתיב אלא בלא ראות הוה ממעט סומא אלא משום דכתיבי תרי מיעוטי מרבה סומא הלכך גבי נדר נמי אזיל בתר משמעות דקרא וכיון שלא ידע שיש מפירין לא הוי קיום אבל סיפא כיון שידע שיש מפירין אע״פ שלא ידע שהוא נדר מכל מקום היה לו להפר ומה שכתוב בספרים והכא מעניניה דקרא רבי מאיר סבר ביום שמעו כו׳ גירסא שאינה נכונה היא: מתני׳ המודר הנאה מחתנו כו׳. הרי מעות הללו נתונים לך במתנה ואע״פ שחתנו נהנה מהן שזן את אשתו המתן לעיל זון את אשתו: ובלבד שלא יהא לבעליך רשות בהן. הא לאו הכי אסור אע״פ שנותנן לאשתו ולעיל דתנן דנותן מתנה לאחר מותר המודר ליהנות ממנו שאני הכא שהבעל זוכה בפירות המתנה שנותנין לאשתו הוי כאילו נתן לבעל: גמ׳ לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך. הרי פירש מה שאמר בתחלה המעות הללו נתונין לך במתנה דלא הוי מתנה לכל דבר אלא למה שפירש הילכך אהני נמי מה שאמר ע״מ שאין לבעליך רשות בהן: **אבל אמר לה מה שתרצי עשי.** כיון דהויא מתנה לכל דבר קנה יתהון בעל ותו לא אהני מה שאמר ע״מ שאין לבעלה רשות בהן:

עין משפט נר מצוה

נא א מיי׳ פ״ז מהל׳ נדרים הל״ו טוש״ע יו״ד סי׳ רכב סעיף א:

נב ב מיי׳ שם ופ״ג מהל׳ זכיה ומתנה הל״ד סמג לאוין רמב ועשין פב טוש״ע שם וטוש״ע אה״ע סי׳ פה סעי׳ יא:

◆

תוספות

בבלי דעת. שאינו יודע שהאמר אלנו וסומא לאו בר מידע הוא שאינו יכול לראות אם חבירו עמו אם לאו דאזיל רבי מאיר בתר משמעותיה דקרא כמו במתניתין דאמר לא קרינא כאן ביום שמעו והחרים הואיל וסבור שאינו יכול להפר: ואי אמרת כו׳. אלא שמע מינה בלא ראות לרבות את הסומא דיתורא הוא לרבויי דהאי משמעותא לא משמעא [הכי] ולפירוש זה לא גרסינן מה שיש במקצת ספרים והכא מעניניה דקרא ושמע אישה ור״ם דלא גרסינן: המדיר חתנו כו׳ נתונים לך במתנה. ואע״ג דנהנה הוא בדבר אין זה אלא גורם הנאה כדתנן (לעיל ד׳ לח.) וזן אשתו ובניו: לא שנו אלא דאמר לה מה שאת נושאת ונותנת לתוך פיך. דלא הויא המתנה אלא לכל דבר הילכך אם אמר לה ע״מ שאין לבעליך רשות בהם לא קנה הבעל אבל אמר לה מה שתרצי עשי קני יתהון בעל וכי הדר אמר לה על מנת שאין לבעליך רשות בהם לא אמר (לה) כלום דיד אשה כיד בעלה דמיא שנותנם לה לעשות כל מה שתרצה קנאתם בעל אבל כי אמר לה מה שאת נושאת ונותנת לפיך דמתנה לא הויא גמורה לא אמרינן יד אשה כיד בעלה ופר״ח דהלכה כרב לגבי שמואל דהיינו באיסורי והלכה כרבי מאיר דרב קאי כוותיה האריכו בפ״ק דקידושין (דף כג: ד״ה ור״א):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones